

ПРАВИЛНИК
О ПРОГРАМУ ОГЛЕДА ЗА ПРИМЕНУ ПРИСТУПА НАСТАВИ УСМЕРЕНОЈ НА УЧЕЊЕ И РАЗВОЈ
КОМПЕТЕНЦИЈА УЧЕНИКА У ОСНОВНОМ И СРЕДЊЕМ ОБРАЗОВАЊУ И ВАСПИТАЊУ И РАЗВИЈАЊЕ
ШКОЛА ВЕЖБАОНИЦА

("Сл. гласник РС - Просветни гласник", бр. 11/2014 и 14/2014)

Члан 1

Овим правилником утврђује се Програм огледа за примену приступа настави усмереној на учење и развој компетенција ученика у основном и средњем образовању и васпитању и развијање школа вежбаоница. Програм огледа из става 1. овог члана одштампан је уз овај правилник и чини његов саставни део.

Члан 2

Оглед из члана 1. овог правилника оствариваће се у основном образовању и васпитању и средњем образовању и васпитању, и то: у гимназији и општеобразовном делу средњег стручног образовања и васпитања (у даљем тексту: опште средње образовање и васпитање).

Члан 3

Даном ступања на снагу овог правилника престаје да важи Правилник о програму огледа за примену приступа настави усмереној на учење и развој компетенција ученика у основном и средњем образовању и васпитању и развијање школа вежбаоница ("Службени гласник РС - Просветни гласник", број 2/14).

Члан 4

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Србије - Просветном гласнику".

ПРОГРАМ ОГЛЕДА
ЗА ПРИМЕНУ ПРИСТУПА НАСТАВИ УСМЕРЕНОЈ НА УЧЕЊЕ И РАЗВОЈ КОМПЕТЕНЦИЈА
УЧЕНИКА У ОСНОВНОМ И СРЕДЊЕМ ОБРАЗОВАЊУ И ВАСПИТАЊУ И РАЗВИЈАЊЕ ШКОЛА
ВЕЖБАОНИЦА

И ПРОГРАМ ОГЛЕДА

Оглед за примену приступа настави усмереној на учење и развој компетенција ученика у основном и средњем образовању и васпитању, и то у гимназији и општеобразовном делу средњег стручног образовања и васпитања (у даљем тексту: опште средње образовање и васпитање) и развијање школа вежбаоница, као наставних база високошколских установа, доноси се на основу Закона о основама система образовања и васпитања ("Службени гласник РС", бр. 72/09, 52/11 и 55/13 - у даљем тексту: Закон).

Приступ настави усмереној на учење и развој компетенција ученика (у даљем тексту: нов приступ настави), у смислу овог правилника, подразумева: планирање, организацију и спровођење наставе усмерене на учење; учење које се највећим делом одвија кроз наставне и ваннаставне активности у школи као подстицајној средини; учење као процес, а не производ наставе; учење у коме су ученици субјекти процеса учења; учење усмерено на развијање компетенција и остваривање исхода и стандарда постигнућа ученика; учење чији се резултати стално прате и вреднују.

Огледом се проверава планирање, организација и спровођење новог приступа настави усмереној на учење и развој компетенција ученика (функционално интегрисаног знања, вештина, вредности, ставова и уверења), у основном и општем средњем образовању и васпитању, који је установљен Законом и Стратегијом развоја образовања у Републици Србији до 2020. године ("Службени гласник РС", број 107/12). Ово укључује огледну примену: радног нацрта документа Оквир националног курикулума - основе учења и наставе (у даљем тексту Оквир националног курикулума) који садржи: општи оквир (нови приступ настави и учењу), оквир предметних програма (предлог општих/међупредметних компетенција за основно образовање и васпитање; предлог опште и специфичних предметних компетенција за обавезне предмете у основном образовању и за обавезне предмете у општем средњем образовању за које нису донете укључујући и обавезни изборни предмет Грађанско васпитање; предлог ревидираних стандарда постигнућа ученика за крај основног образовања; предлога предметних исхода за сваку годину учења за све обавезне предмете у основном и општем средњем образовању и васпитању, укључујући и обавезни изборни предмет Грађанско васпитање).

Радни нацрт Оквира националног курикулума, ревидирани стандарди постигнућа ученика за крај основног образовања и васпитања и предметни исходи за обавезне предмете у основном и општем средњем образовању и васпитању биће достављени школама у огледу и објављени на вебсајту пројекта. Оглед се остварује и развија у оквиру пројекта Министарства просвете, науке и технолошког развоја (у даљем тексту: Министарство) "Подршка развоју људског капитала - Опште образовање и развој људског капитала" (у даљем тексту: Пројекат).

Огледом ће се проверавати нови приступ настави у школама на територији Републике Србије, у складу са пројектним задатком, и то у школама вежбаоницама и школама изабраним, путем јавног позива, за спровођење огледа (у даљем тексту: школе у Огледу).

Огледом се:

- 1) проверава планирање, организација и спровођење нове организације наставе усмерене на ученика као субјекта, ученика мотивисаног за учење и усвајање знања, спремног да преузме одговорност за сопствено учење и оспособљеног за самопроцењивање сопствених предности и слабости, потреба и способности;
- 2) проверава планирање, организација и спровођење тематског приступа настави, односно нове организације наставе усмерене на учење, као процес у коме се феномени посматрају, уче, објашњавају и разматрају, тако што се комбинују перспективе из различитих наставних предмета и домена знања;
- 3) проверава планирање, организација и спровођење наставе усмерене на развој компетенција (међупредметне и предметне) и на остваривање исхода и стандарда постигнућа ученика, односно наставе у којој су наставни садржаји инструменти за остваривање исхода и стандарда постигнућа ученика и развијање њихових компетенција;
- 4) проверава приступ учењу који подразумева сталну интеракцију наставника и ученика, ученика и ученика, као и сталну и блиску сарадњу свих наставника у процесима планирања наставе која промовише и подржава учење и тематски приступ, као и вредновања процеса учења и постигнућа ученика;
- 5) развијају школе вежбаонице, као наставне базе високошколских установа;
- 6) успоставља функционална веза између високошколских установа/факултета на којима се образују будући наставници и школа вежбаоница;
- 7) оспособљавају наставници за нов приступ настави и улогу ментора студентима на пракси (у даљем тексту: "ментор").

Новине у основном и општем средњем образовању и васпитању садржане у Програму огледа јесу:

- 1) настава је усмерена на учење и ученика;
- 2) учење се у највећој мери одвија у школи, као подстицајној средини, током наставних и ваннаставних активности;
- 3) учење је прилагођено узрасним и личним образовним потребама ученика и остварује се кроз сталну интеракцију ученика и наставника, ученика и ученика;
- 4) учење је усмерено на остваривање исхода и стандарда постигнућа ученика и развој њихових компетенција (међупредметне и предметне). Садржаји предметних наставних програма су инструмент за остваривање исхода и стандарда постигнућа ученика и развој њихових компетенција;
- 5) ученици су субјекти процеса учења;
- 6) наставници тимски планирају, организују и воде процес учења, прате и вреднују његове резултате, преиспитују сопствену праксу, мењају је и унапређују;
- 7) наставници, стручни сарадници и директори школа припремају школски програм и годишњи план рада школе у складу са наставом усмереном на ученика, учење и развијање компетенција;
- 8) наставници, стручни сарадници и директори школа оспособљени су за унапређивање педагошке праксе, за приступ настави усмереној на учење, ученика и развој његових компетенција остваривањем исхода и стандарда постигнућа;
- 9) развијене су и опремљене школе вежбаонице као наставне базе високошколских установа и места за учење и професионални развој запослених на локалном нивоу.

II ЦИЉЕВИ И ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ ОГЛЕДА

Циљеви Огледа су да се провери ваљаност и оправданост увођења у систем образовања новог приступа настави и развијање система студентске праксе будућих наставника у школама вежбаоницама, ради њихове боље припремљености за реализацију образовно-васпитног процеса.

Општи циљ Огледа

Циљ Огледа је провера примене новог приступа настави у школама вежбаоницама и школама у Огледу и система студентске праксе будућих наставника у школама вежбаоницама, ради увођења новина у систем образовања и васпитања.

Специфични циљеви Огледа:

- 1) унапређивање квалитета и ефикасности образовно-васпитног рада у основном и општем средњем образовању и васпитању применом новог приступа настави;
- 2) развијање школског програма у складу са новим приступом настави;
- 3) развијање система сталног праћења и вредновања резултата учења у функцији подршке процесу учења;
- 4) професионално оснаживање путем обука наставника, стручних сарадника, директора и просветних саветника за: нов приступ настави, праћење и вредновање резултата процеса учења, примену савремених дигиталних информационо-комуникационих технологија (у даљем тексту: ИКТ), истраживање сопствене праксе ради њеног унапређивања;

- 5) успостављање веза између иницијалног образовања наставника и њиховог будућег рада у школи;
 - 6) развијање школа вежбаоница као наставних база високошколских установа и места за стручно усавршавање на локалном нивоу;
 - 7) успостављање процедура и смерница за ефикасно функционисање и праћење рада школа вежбаоница, јачањем компетенција ментора у школи вежбаоници;
 - 8) опремање школа вежбаоница у складу са потребама сваке појединачне школе за примену новог приступа настави;
 - 9) унапређивање система студентске праксе у школама вежбаоницама у сарадњи са наставничким факултетима, кроз организацију праксе и јачањем компетенција наставника - ментора;
 - 10) развијање система тимског рада у процесу планирања и вредновања наставе и учења и сарадње са родитељима, ученичким парламентом и локалном самоуправом, међу запосленима у школама вежбаоницама и у школама у Огледу;
 - 11) развијање иновативне праксе и нових образовних решења на основу акционих истраживања, у која су укључени наставници високошколских установа, истраживачи образовања, наставници практичари, као и студенти на мастер и докторским студијама наставничких факултета;
 - 12) умрежавање наставника школе вежбаонице и школе у Огледу, ради припремања иновативног електронског материјала као платформе за учење, намењене и другим школама, наставницима, стручним сарадницима, директорима, просветним саветницима, ученицима и родитељима.
- Очекивани исходи Огледа:
- 1) примењен нов приступ настави у 10% школа у Републици Србији, које су учествовале у Огледу (школе вежбаонице и школе у Огледу);
 - 2) унапређен квалитет и ефикасност образовно-васпитног рада у основном и средњем образовању и васпитању применом новог приступа настави;
 - 3) развијен школски програм у складу са новим приступом настави;
 - 4) урађен Предлог Оквира националног курикулума, у складу са новим приступом настави, резултатима Огледа, законском регулативом и Стратегијом развоја образовања у Србији до 2020. године;
 - 5) развијен систем сталног праћења и вредновања резултата учења у функцији подршке процесу учења на нивоу установе;
 - 6) обучено и оспособљено 13.000 запослених у школама, и то: директора, стручних сарадника и наставника из школа вежбаоница, школа у Огледу и школа које нису у Огледу за: нов приступ настави, праћење и вредновање резултата процеса учења, примену ИКТ, истраживање сопствене праксе ради њеног унапређивања и за рад са студентима;
 - 7) обучено и оспособљено 4.000 наставника за примену ИКТ из школа вежбаоница и школа у Огледу;
 - 8) обучени и оспособљени просветни саветници за праћење новог приступа настави;
 - 9) обучени одабрани наставници школа вежбаоница (који примењују савремене и иновативне методе у учењу и настави и постижу добре резултате) за улогу ментора и супервизора студентима који долазе на праксу;
 - 10) успостављена веза између иницијалног образовања наставника и њиховог будућег рада у школи;
 - 11) развијене школе вежбаонице као наставне базе високошколских установа и као место за стручно усавршавање на локалном нивоу, односно место одржавања тематских састанака наставника и угледних и огледних часова, место размене идеја и искустава;
 - 12) развијени различити модели реализације студентске праксе у школама вежбаоницама у сарадњи са високошколским установама (једном или више установа) са аспекта организације, имплементације и евалуације студентске праксе;
 - 13) утврђене компетенције наставника - ментора и успостављени критеријуми за избор будућих ментора;
 - 14) унапређен квалитет иницијалног образовања наставника, посебно у делу педагошке праксе (нов приступ настави и праћење и вредновање резултата учења);
 - 15) опремљене школе вежбаонице у складу са потребама новог приступа настави;
 - 16) развијен систем студентске праксе у школама вежбаоницама (укључујући добру организацију, јасне задатке, недељно планирање, супервизију и анализу обављене праксе, осмишљено укључивање студената у акциона истраживања, квалитетне и јавности доступне извештаје за високошколске установе);
 - 17) унапређен систем тимског рада у школама вежбаоницама и школама у Огледу и остварена сарадња са родитељима, ученичким парламентом и локалном самоуправом;
 - 18) развијена иновативна пракса и нова образовна решења у школама вежбаоницама и школама у Огледу, на основу акционих истраживања у којима су учествовали наставници високошколских установа, истраживачи у области образовања, наставници школе вежбаонице и студенти на мастер и докторским студијама наставничких факултета;
 - 19) умрежени наставници школа вежбаоница и школа у Огледу ради припремања иновативног електронског материјала као платформе за учење, намењене и другим школама, наставницима, стручним сарадницима, директорима, просветним саветницима, ученицима и родитељима.

III ТРАЈАЊЕ ОГЛЕДА

Оглед траје до 31. августа 2015. године.

IV НАЧИН И УСЛОВИ ОСТВАРИВАЊА ОГЛЕДА

Оглед се остварује у току свакодневног образовно-васпитног рада у школи у оквиру редовне, додатне и допунске наставе, слободних активности ученика, као и у оквиру изборног и факултативног дела школског програма школе.

Оглед се остварује у највише 165 школа на територији Републике Србије, и то:

- 1) у школама вежбаоницама (41 школа), изабраним на основу јавног конкурса Министарства у школској 2012/2013. години;
- 2) у школама у Огледу (122 школе), изабраним на основу јавног конкурса Министарства у школској 2013/2014. години и то: 79 основних школа, осам гимназија и 35 средњих стручних школа.

Школе у Огледу

Конкурс за избор школа у Огледу расписује и спроводи Министарство, у складу са Законом и правилником, односно Програмом огледа.

Конкурс се објављује на званичној интернет страници Министарства и у дневним новинама.

Приликом избора, односно одређивања школа које спроводе Оглед, посебно ће се узети у обзир:

- 1) учешће школе у националним развојним пројектима као што су: Школа без насиља, Активно учење, Професионална оријентација, Инклузивно образовање и сл., као и пројектима у оквиру ИПА, ТЕМПУС и ДИЛС програма;
- 2) обученост наставног кадра, посебно у компетенцијама које се односе на: поучавање и учење, подршку развоју личности ученика, комуникацију и сарадњу, који су дефинисани Правилником о стандардима компетенција за професију наставника и њиховог професионалног развоја ("Просветни гласник", број 5/11) и Правилником о стандардима квалитета рада установа ("Службени гласник РС", бр. 7/11 и 68/12);
- 3) обученост директора, посебно у компетенцијама које су дефинисане Правилником о стандардима компетенција директора установа образовања и васпитања ("Службени гласник РС", број 38/13);
- 4) учешће наставника школе у припреми стандарда постигнућа за основну и средњу школу, као и вођење обука за примену стандарда постигнућа у основној школи.

Школе вежбаонице

Паралелно са спровођењем обука, током трајања огледа развијаће се школе вежбаонице и успостављаће се веза са високошколским установама у којима се образују будући наставници и развијаће се различити могући модели сарадње и организације рада.

У школама вежбаоницама решењем директора биће одређен координатор и ментор.

Координатор је наставник или стручни сарадник (психолог, педагог или дефектолог), који је стално запослен у школи и који има искуство у организацији наставних и ваннаставних активности или је већ на њима ангажован у школи. Задатак координатора је да: осигура успешну и неометану реализацију студентске праксе и образовно-васпитног рада у школи вежбаоници, успешно сарађује са студентима, менторима, одговарајућим координаторима студентске праксе на високошколским установама и по потреби са родитељима.

Ментор је наставник у разредној или предметној настави или стручни сарадник стално запослен у школи, којима најмање пет година радног искуства и положен испит за лиценцу, који својим искуством, знањем и приступом доприноси успеху ученика и школе. Од ментора се очекује да студенте на пракси уводи у наставничку професију или професију стручног сарадника, да демонстрира и упознаје студенте са стандардима компетенција наставника или стручних сарадника и стандардима квалитета рада установа, да уско сарађује са одговарајућим наставницима високошколских установа и да заједно са њима планира свој рад.

Максимално оптерећење ментора и координатора је до 10% радног времена за координацију, менторство, супервизију и анализу обављене праксе. Ова задужења остварују се у оквиру 40-часовне радне недеље у делу радног времена које се не односи на непосредан рад са ученицима а уређују се решењем директора којим утврђују обавезе наставника и стручних сарадника у четрдесеточасовној радној недељи.

Детаљан програм рада студената на пракси заједнички развијају наставници високошколских установа, координатори, наставници ментори и студенти. Студентска пракса обухвата све аспекте наставничког рада и све наставничке улоге.

Школе вежбаонице примају на праксу и студенте - будуће стручне сараднике и сарађују са њиховим матичним факултетима на исти начин као са факултетима који образују наставнике разредне и предметне наставе.

Школа вежбаоница, односно школа у Огледу, има обавезу да обезбеди услове за остваривање Огледа.

Школа вежбаоница, осим услова за остваривање огледа, треба да обезбеди услове за рад са студентима, а то подразумева: посебан простор и опрему за студенте који долазе на праксу, ангажовање најуспешнијих и најквалификованијих наставника школе за рад са студентима и да омогући добру сарадњу са другима

запосленима у циљу реализовања квалитетне праксе. Простор треба да служи студентима за: консултације са ментором, размену искустава и идеја, израду припрема, договоре и паузе. Добијену опрему школе вежбаонице уредно одржавају и наменски користе у свакодневној настави и за професионални развој наставника и стручних сарадника, укључујући и наставнике и стручне сараднике других школа. Опрема не сме да се отуђи или оштети. У случају да школа иступи из реализације огледа дужна је да примљену опрему уступи другој школи на основу решења министра надлежног за послове образовања и под условима који су решењем дефинисани.

Међусобна права и обавезе школа и високошколских установа на којима се образују будући наставници и стручни сарадници уређују се уговором.

Остваривање Огледа

За остваривање Огледа неопходан услов јесте да се спроведе оспособљавање просветних саветника, наставника, директора и стручних сарадника и осталих сарадника у настави запослених у школама вежбаоницама и школама у Огледу, путем разноврсних обука одобрених од стране Министарства.

Укључивањем у обуке током трајања огледа, запосленима у школама треба омогућити да се оспособе за: нов приступ настави - планирање и реализацију наставе усмерене на остваривање исхода, постизање стандарда постигнућа и развијање компетенција (међупредметних и предметних), прихватање улоге школе вежбаонице као наставне базе високошколске установе, успешно обављање улоге координатора за студентску праксу и наставника ментора за супервизију и анализу обављене праксе, као и свих нових улога потребних за постизање очекиваних исхода Огледа.

Оглед ће се реализовати кроз активности које школа спроводи у току свакодневног образовно-васпитног рада и кроз активности које се спровode према Пројекту, у сарадњи са Министарством, односно одговарајућим школским управама Министарства, Заводом за унапређивање образовања и васпитања и Заводом за вредновање квалитета образовања и васпитања:

- 1) развијање и израда Оквира националног курикулума на основу примене новог приступа настави и вредновања резултата огледа, а у складу са законом дефинисаним циљевима и очекиваним исходима, међупредметним и предметним компетенцијама, стандардима постигнућа и исходима за предмете;
 - 2) обуке за нов приступ настави, иновативне методе наставе, креирање нове школске културе и подстицајног окружења за учење и реализацију школског програма; примену савремене ИКТ; менторство и супервизију и анализу обављене праксе студената; ефикасно организовање праксе; формативно оцењивање ученика и израду њиховог портфолија; самовредновање квалитета образовно-васпитног рада; истраживање наставне праксе; сарадња са наставничким факултетима, родитељима и другим локалним актерима;
 - 3) студијска путовања и конференције;
 - 4) пружање подршке за креирање школског програма, нове школске културе и подстицајне средине за учење; нов приступ настави; креирање програма студентске праксе у школи; припремање ученика за завршни испит и матуре применом новог приступа настави; самовредновање и осигурање квалитета образовно-васпитног рада; стицање основних компетенција за обављање акционих истраживања у циљу унапређивања сопствене наставничке праксе; успостављање и одржавање сарадње са наставничким факултетима; развијање сарадње између универзитетских професора, ментора и студената; реализацију организационих питања пријема на праксу, супервизирање и анализу обављене праксе студената; реализацију организационих питања и подизања квалитета професионалног развоја; стварање иновативних дидактичких материјала и употребу нове опреме у школи у Огледу, односно вежбаоници и другим школама; умрежавање са домаћим и страним партнерима у разним пројектима.
- Оглед ће се финансирати средствима из Пројекта, наменски опредељених уговором о пружању услуга и уговором о набавци опреме.

V НАЧИН ВРЕДНОВАЊА ОГЛЕДА

Оглед се прати и вреднује у складу са Законом и овим правилником.

Спровођење Огледа ће пратити просветни саветници из школских управа Министарства, а оцену остварености циљева и очекиваних исхода на крају Огледа припремиће Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања и доставити одговарајући предлог министру и иницијатору огледа. На основу извештаја и оцене Завода, министар ће одлучити о даљој примени Огледа.

Просветни саветници ће, у току полугодишта, обилазити школе и наставнике који учествују у Огледу (школе вежбаонице и школе у Огледу) и пружаће им подршку и стручну помоћ. Након обиласка, просветни саветници ће састављати извештај на основу упутства за процес прикупљања података и Оквира за праћење и вредновање Програма огледа. Извештај о праћењу Програма огледа просветни саветници достављају Министарству. У поступку праћења и вредновања огледа учествоваће и стручњаци које ангажује Пројекат, с тим да ови стручњаци не присуствују настави или присуствују уз просветног саветника. Обједињени извештај о праћењу Огледа доставља се Заводу за вредновање квалитета образовања и васпитања.

У сарадњи са Заводом за вредновање квалитета образовања и васпитања стручњаци ангажовани на Пројекту ће припремити упутства за праћење Огледа и реализовати програм обуке просветних саветника за праћење Огледа.

Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања и стручњаци ангажовани на Пројекту, развиће Оквир за праћење и вредновање Програма огледа, инструменте и инструкције за прикупљање података. Развијени Оквир ће користити и даље развијати: просветни саветници у процесу праћења Огледа; стручњаци пројекта који ће независно од просветних саветника пратити и вредновати оглед; школа и школски тим за самовредновање Огледа, који је у обавези да прикупља податке о спровођењу Огледа у школи; стручњаци Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања, који ће извршити вредновање Огледа и дати оцену оствареног циља и очекиваних исхода на крају Огледа, као и одговарајући предлог министру и иницијатору Огледа.

Резултати Огледа, односно извештај о спроведеном Огледу и оцена Огледа објављују се на начин који је доступан широј стручној јавности, у складу са Законом.